

METODICKÝ MATERIÁL: Škola v přírodě, exkurze a mimoškolní aktivity a dítě se sluchovým postižením k porozumění

O ČEM METODA JE

Cílem této metody je poukázat na důležité oblasti, kterým je potřeba věnovat více pozornosti, když vyrážíte se třídou a dítětem se sluchovým postižením na mimoškolní aktivity, jako je třeba škola v přírodě či různé exkurze, kurzy, výstavy, divadla a přednášky. Zároveň také poukazuje na prostředí školní družiny a situace, ke kterým zde může docházet, i s jejich možnými řešeními.

Jsou děti se sluchovým postižením, které jasně definují, co potřebují, kde chtějí stát či sedět, popřípadě se zeptají, když nerozumí. Ale jsou i takové, které obtíže spojené s poslechem ve vnějším prostředí nepřiznají nebo si je ani neuvedomí. Pedagogický pracovník by měl identifikovat individuální potřeby dítěte, které vycházejí z problematiky sluchového postižení, a dítě podpořit tak, aby si odnášelo z akcí mimo prostor třídy co nejlepší zážitky.

CÍLE

- Žák se sluchovým postižením má rovný přístup k informacím jako jeho slyšící spolužáci
- Žák se sluchovým postižením je aktivní součástí kolektivu
- Žák se sluchovým postižením rozvíjí sociálně-emoční dovednosti

Škola v přírodě, exkurze a mimoškolní aktivity a dítě se sluchovým postižením

PŘÍLOHY

MET18_P_01_Situace a jejich příčiny

Dalším zdrojem informací pro vás mohou být brožurky pro pedagogické pracovníky, zejména Já družinář dítěte se sluchovým postižením a Já volnočasový pedagog dítěte se sluchovým postižením.

1.url.cz/RzgAw

Brožury

ŠKOLA V PŘÍRODĚ

VYSVĚTLOVÁNÍ PRAVIDEL HRY (ŠKOLA V PŘÍRODĚ / AKTIVITY NA ZAHRADĚ ŠKOLY APOD.)

Pochopení pravidel hry může být pro dítě se sluchovým postižením velmi obtížné. Nejde jen o poslech vysvětlování jako takového, ale především o pochopení jednotlivých souvislostí a pokynů. Dítě se sluchovým postižením procesuje sluchový vjem o něco déle než dítě slyšící. Než si plně uvědomí význam slov a instrukcí, může mu už mnohé uniknout.

Nepočítejte s tím, že se dítě se sluchovým postižením automaticky ozve, že nerozumělo. Často si to nemusí ani uvědomit.

Dbejte na to, abyste si při vysvětlování pravidel hry nejen ověřovali porozumění dítěte se sluchovým postižením, ale také hru názorně předvedli. Dětem přímo ukazujte, co mají dělat. K názornému vysvětlení použijete i děti samotné. Předved'te názorné kolo tak, aby dítě se sluchovým postižením plně chápalo, co má dělat. Takový způsob vysvětlování pomůže i dalším dětem, které mají například potíže s pozorností.

! Vysvětlujte stručně, jasně, výstižně a názorně.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

TIPY NA AKTIVITY

Láilkeem

- 1 Děti se sluchovým postižením mají tendenci vynikat ve vizuálních hrách, zapamatování si různých tvarů, obrázků, skládání vizuálních šifer, kimovek apod.
- 2 K hrám můžete využít bezdrátové technologie (více informací o bezdrátových technologiích se dozvíte v první části publikace v kapitole Dítě s kompenzační pomůckou), kdy dítěti se sluchovým postižením předáváte informace přímo do jeho kompenzační pomůcky – dítě tak lépe rozumí instrukcím a také může v rámci hry předávat informace ostatním. Předem si to však s dítětem se sluchovým postižením vyzkoušejte (jak daleko můžete od sebe stát, zda rozumí vašim pokynům – snažte se používat jasné instrukce a vizuálně si ověřujte jejich porozumění).
- 3 Tiché hry - s dětmi můžete hrát hry v tichých variantách, kdy i vysvětlování bude pouze pantomimické a všechny děti se při hře musí domlouvat pouze gesty. Děti ke hře namotivujte například příběhem. Ověřte si, zda dítě se sluchovým postižením příběhu rozumělo. Můžete ho mít připravený na obrázcích a současně s vaším povídáním ho ukazovat.

Zahájení a ukončení hry vždy spojte s vizuálním a zvukovým signálem (např. píšťalka + praporek, tlesknutí nad hlavou). Berte v potaz fakt, že dítěti se sluchovým postižením může déle trvat, než signál zaznamená. Pokud má dítě kompenzační pomůcku pouze na jedné straně, chybí mu prostorové slyšení – pokud zvuk slyší, nemusí poznat, odkud jde.

Skola v přírodě, exkurze a mimoškolní aktivity a dítě se sluchovým postižením

Tichá pošta trochu jinak:

- dítěti se sluchovým postižením vysíláte signál pomocí bezdrátové technologie, ten ho následně předává ostatním;
- děti stojí v řadě za sebou a informaci si kreslí na záda;
- děti stojí v řadě za sebou a předávají si pantomimické gesto – ten, kdo předvádí, zaťuká na rameno tomu před sebou. Ten se otočí, podívá se na gesto, které mu je předáváno, pak se otočí zpět, zaklepe na rameno tomu před sebou, který se otočí.

ASISTENT PEDAGOGA NA ŠKOLE V PŘÍRODĚ

- pomáhá dítěti v orientaci v prostoru a v komunikačních situacích;
- dbá na dodržování komunikačních pravidel ze strany ostatních dětí;
- informuje žáka o činnostech a instrukcích, ověřuje si porozumění;
- pokud je potřeba, může iniciovat krátké hry, ke kterým se přidávají další děti, během her pak dbá na to, aby komunikace byla pro dítě se sluchovým postižením komfortní (mluví jen jeden, asistent opakuje odpovědi po dětech, dovysvětluje v kontextu vzniklé situace apod.);
- dbá na bezpečnost dítěte a ochranu kompenzační pomůcky – pokud program zajišťuje třetí strana a součástí hry je voda, měl by být personál informovaný a zároveň i během hry samotné by na to měl asistent opět upozornit.

Důležité informace najdete i v informační brožurce Já asistent dítěte se sluchovým postižením a v animaci 6 S asistentem k porozumění.

1url.cz/DzgAB

Brožura

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

1url.cz/pzgAp

Animace

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

EXKURZE

Lávilkem

Exkurze, které jsou vedeny cizími průvodci, mohou být pro děti se sluchovým postižením velmi náročné. Nejsou zvyklé na hlas, tón a celkový mluvný projev průvodce. Průvodce může mít vousy, což dětem znemožňuje odezírání. Zároveň může být dětem se sluchovým postižením nepříjemné, pokud musejí neustále být vpředu a sledovat průvodce – je na ně neustále upozorňováno.

Velkým pomocníkem vám budou bezdrátové technologie, které průvodci připevní na oblečení. Průvodce můžete informovat o základních komunikačních pravidlech, především aby mluvil zřetelně, neotáčel se na různé strany a nemluvil zády k dětem.

S dítětem se sluchovým postižením si můžete průběžně ujasňovat pojmy, popřípadě mu informaci od průvodce rekapitulovat. Na závěr pobídněte dítě ke krátké reflexi, aby popsalo, co ho zaujalo a co si z prohlídky odnáší.

TIPY K EXKURZÍM

Než se s dětmi vypravíte na exkurzi, připravte je na to. Stejně tak exkurzi s dětmi reflektujte.

Ideálním pomocníkem vám mohou být myšlenkové cesty z Visible Thinking, které najdete v metodách MET03 Vidím, jak myslím, a v MET04 Mluvíme si. Velmi vhodnou myšlenkovou cestou je aktivita Kompas.

Můžete se podívat na animaci 3 Vidím, jak myslím, kde je vidět aktivita Kompas před výletem do zoo.

1.url.cz/pzgAp

Animace 13 Vidím, jak myslím

- 3 Mějte připravené shrnutí, které dáte dětem k přečtení ještě před exkurzí (kam jedete, proč tam jedete, co vás tam čeká, jak exkurze bude probíhat, základní informace spojené s tématem exkurze) . Nezaměňujte s informacemi pro rodiče.
- 4 Dítě se sluchovým postižením seznámte se slovní zásobou, která ho může na místě čekat.
- 5 Pojmy spojte s obrázky, aby dítě se sluchovým postižením dovedlo na místě lépe reagovat a informace si snadněji propojit.
- 6 Velmi důležitá je také reflexe celé exkurze, kterou můžete udělat hned po ní formou hodnocení a následně ve třídě zpracováním pracovního listu či formou diskuze.
- 7 Výbornou aktivitou na zakončení exkurze může být myšlenková cesta z MET03 Vidím, jak myslím Dřív jsem si myslel... Teď si myslím.

ASISTENT PEDAGOGA NA EXKURZÍCH

- zájmem*
k porozumění
- Asistent pedagoga má při mimoškolních aktivitách svůj význam a jeho přítomnost může dítěti se sluchovým postižením velmi pomoci.
 - Asistent pedagoga pomáhá během mimoškolních aktivit zajišťovat bezpečné komunikační prostředí:
 - při orientaci v prostoru.
 - Některé situace mohou být pro dítě náročné, pokud je venkovní prostředí hlučné a učitel dává dětem instrukce. Asistent v takovém případě dítěti se sluchovým postižením všechny informace opět zopakuje a ověří si porozumění dítěte. Nejlepší způsob, jak si v takovémto případě ověřit porozumění, je nechat dítě instrukce zopakovat.
 - Asistent pedagoga informuje o tématu a dění kolem dítěte:
 - informovanost o tématu, které se zrovna na exkurzi probírá;
 - doplňování a dovysvětlovávání slovní zásoby.

DRUŽINA

Družina může být pro dítě se sluchovým postižením komunikačně náročné prostředí. Tento fakt je potřeba mít na paměti a hledat možnosti, jak dítě do kolektivu v družině lépe začlenit.

Dítě se sluchovým postižením přichází do družiny a už má za sebou komunikačně náročné dopoledne. Zpracování sluchové informace je pro ně podstatně náročnější než pro děti slyšící a musí se mnohem více soustředit. Dítě tedy může být unavené či méně soustředěné.

Škola v přírodě, exkurze a mimoškolní aktivity a dítě se sluchovým postižením

Co sledovat a čemu věnovat pozornost, když máte v družině dítě se sluchovým postižením:

- Zapojení dítěte do kolektivu v družině při hře mezi dětmi
 - Možné příčiny, kdy dítě se sluchovým postižením nerunguje v kolektivu jako jeho slyšící vrstevníci, najdete v příloze [MET18_P_01_Situace a jejich příčiny](#). Příloha vám může pomoci při kompenzování obtíží dítěte ve školní družině. Na to, abyste mohli příčiny odhalit, je potřeba dítě sledovat a komunikovat s ním o tom, jak se v družině cítí a s čím se v družině potýká.
- Zapojení při organizovaných činnostech.
 - Je vhodné propojit aktivity například na celý měsíc jedním tématem. Dítě se sluchovým postižením se bude lépe orientovat v činnostech, které budete dětem nabízet.
 - Činnosti, které s dětmi ve školní družině děláte, vysvětlujte i s vizuální podporou. Zkuste věnovat dítěti se sluchovým postižením čas individuálně a tím mu pomoci s pochopením.
- Úkoly na další den (pokud se jim chce dítě věnovat, pokud jste tak domluveni s třídním učitelem):
 - seznamování se slovní zásobou k tématu, které dítě se sluchovým postižením čeká následující den — zvolte však takovou formu, aby to dítě bavilo (omalovánky, pexeso, karty, pracovní listy, tvorba vlastního slovníku, interaktivní hry na rozvoj slovní zásoby).
- Dítě může být po výuce unavené a potřebuje si odpočinout. Vnímejte jeho potřeby a dopřejte mu čas na to, aby mohlo „vypnout“, a až pak jej zapojte do aktivit.

TIPY NA AKTIVITY V DRUŽINĚ

1 Deskové hry, které pedagog/asistent iniciuje a přizve děti ke společné hře.

2 Hry na rozvoj slovní zásoby (Tik Tak Bum, Dixit, Storycubes, Jméno/město/zvíře/věc apod.).

ASISTENT PEDAGOGA V DRUŽINĚ

- Pokud je asistent pedagoga přidělen k dítěti se sluchovým postižením i během času v družině, je jeho úkolem vytvářet bezpečné komunikační prostředí a dítě v komunikaci podporovat.
- Asistent pedagoga může být v družině iniciátorem různých her a vzorem pro dodržování komunikačních pravidel, které dítěti se sluchovým postižením usnadňují orientaci ve vznikajících situacích.
- asistent pedagoga také může dítěti pomoci dovysvětlit situace, které se v družině mezi dětmi odehrávají, ať už je dítě se sluchovým postižením jejich aktivním účastníkem, či je pouze pozoruje. To podporuje sociálně-emoční dovednosti dítěte a jeho orientaci v mezilidských vztazích.

*Táči s kým
k porozumění*

Skvělé nápady a hry a aktivity na školy v přírodě i jednodenní výlety s dětmi. Také zajímavé rady, jak na přípravnou fázi před školou v přírodě, několikadenním pobytem se školou.

*Hana Siegllová, Masarykova ZŠ
Praha – Klánovice*

Jedná se o velmi praktickou a potřebnou metodiku. Doporučuji si ji vytisknout a znovu přečíst před odjezdem – ujasňování pojmů, pomoc s orientací ve venkovním prostředí, reflexe celé exkurze.

*Renáta Tkaczyková, ZŠ Jáchymova
Lysolaje*

MET18

Škola v přírodě, exkurze a mimoškolní aktivity a dítě se sluchovým postižením

Přílohy

Láilkem k porozumění

PŘÍLOHA 01 *Láilkem* k porozumění.

METODICKÝ MATERIÁL: Jak na výlety, exkurze a ŠVP
Příloha: MET18_P_01_Situace a jejich příčiny

Situace, které mohou v školní cestě, a jejich příčiny.
 Metodický materiál má pomoci orientovat se v reálných situacích, kterých dítě se sluchovým postižením v kolektivní situaci může čelit. Škola však vždy přemýšlí o potřebě osobnostní dítěte a jeho individuálních potřebách.

DÍTĚ SE ŠVP V KOLEKTIVU DRUŽINY

DÍTĚ SE ŠVP JE V KOLEKTIVU KOLEKTIVEM

- Dítě se sluchovým postižením je v kolektivu, ale není slyšet. Příčiny: dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny; dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny; dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny.
- Dítě se sluchovým postižením je v kolektivu, ale není slyšet. Příčiny: dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny; dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny; dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny.
- Dítě se sluchovým postižením je v kolektivu, ale není slyšet. Příčiny: dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny; dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny; dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny.

DÍTĚ SE ŠVP JE V KOLEKTIVU SAMO

- Dítě se sluchovým postižením je v kolektivu, ale není slyšet. Příčiny: dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny; dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny; dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny.
- Dítě se sluchovým postižením je v kolektivu, ale není slyšet. Příčiny: dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny; dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny; dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny.
- Dítě se sluchovým postižením je v kolektivu, ale není slyšet. Příčiny: dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny; dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny; dítě má sluchové vstřížky, které nejsou správně nastaveny.

MET18_P_01_Situace
a jejich příčiny

MET18

Škola v přírodě, exkurze a mimoškolní aktivity a dítě se sluchovým postižením

